

PRVNÍ KROK Z PEKLA DOMÁCÍHO NÁSILÍ MUSÍ UDEĚLAT OBĚŤ

*Se Zdenou Zuzanou Bednářovou, ředitelkou centra pro osoby ohrožené
domácím násilím ACORUS, o domácím násilí.*

K sociální oblasti patří i témata, o kterých bychom snad raději ani nemluvili. Jenže právě naše lhostejnost může dopad těchto negativních jevů mnohdy ještě prohloubit. Jednou z nejhorších věcí, s kterou se v sociální oblasti můžeme setkat, je domácí násilí. O rozhovor k tomuto ožehavému tématu jsme požádali ředitelku jednoho z center, která pomáhají jeho obětem.

Paní ředitelko, jak už jsme uvedli, je domácí násilí jednou z nejstinnějších stránek sociální práce. Tento problém je často diskutován, přesto jak vlastně definovat, co to je domácí násilí?

Především si musíme uvědomit, že zde nejde „jen“ o sociálněpatologický jev. Intenzita společenské škodlivosti a nebezpečnosti takového jednání je natolik vysoká, že jde o trestný čin. Specifikem tohoto jevu je, že vše se děje takřikajíc za „zavřenými dveřmi“. To mnohdy vede k bagatelizaci, přehlížení a pomoc často přichází pozdě, až když se „něco“ stane. Přitom jde o tu nejnebezpečnější formu agrese. Domácí násilí navíc vyvolává u oběti trvalý strach, což násilníkovi umožňuje udržovat nad ní moc a kontrolu.

Jak tedy může být vůbec domácí násilí odhaleno?

V drtivé většině případů je to až když se oběť odhodlá a věc oznámí. Problém může být i v naší nevšímavosti i jakési „tiché toleranci“. Mnohdy si totiž ani okolí nechce připustit, že je nějaký problém. Proto se my jako organizace snažíme nejen pomáhat obětem, ale chceme současně působit preventivně, a to i apelem na veřejnost. Pokud bych to měla říct tak nějak lidsky, tak nad domácím násilím nemůžeme zavírat oči a říkat si, že pokud soused mlátí ženu a děti, je to jeho věc a nám do toho nic není. Už proto, že ten soused je podle zákona s největší pravděpodobností zločinec, který může být odsouzen až na osm let vězení.

S jakými formami domácího násilí se setkáváte?

Domácí násilí má mnoho podob. Vždy však jde o týrání, ať už fyzické, či psychické, které může zahrnovat například i hrubé chování, ponižování a verbální útoky. Toto násilí je přitom páčáno na osobě blízké, která žije s násilníkem ve společné domácnosti. Takovými osobami mohou být například manželé, druzi, děti a rodiče.

Dá se na základě vašich zkušeností uvést, která skupina je nejčastěji ohrožena domácím násilím?

Ve své praxi jsem se bohužel setkala s mnoha případy a poznala jsem problematiku domácího násilí ve všech jeho podobách. Proto mohu s jistotou uvést, že oběťmi domácího násilí jsou z 98 % ženy. Typickou klientkou našeho specializovaného centra je žena ve věku 25–40 let, matka jednoho až tří dětí.

A dá se případně specifikovat, z jakých sociálních a rodinných poměrů tyto ženy pochází?

Je pravda, že u řady obětí domácího násilí byl sledován takzvaný transgenerační přenos. To je stav, kdy zjistíme, že dospělé oběti domácího násilí už jako děti zažily týrání, zneužívání či násilí, ať už v roli svědka, nebo samy na sobě. Takovéto dětské oběti mají přirozenou tendenci opakovat vzorce, které poznaly. Ženy pak třeba uzavrou svazek s násilným partnerem a podvědomě přebírají roli matky-oběti. Nejsou výjimkou rodiny, kde přes několik generací všechny ženy zažívaly domácí násilí.

Mohla byste uvést nějaký konkrétní příklad, se kterým jste se setkala ve své praxi?

Vzpomínám si na jednu naši klientku, která uvedla, že její maminka, babička, teta a dnes i její sestra zažívají násilí ze strany svých životních partnerů. Ta tragédie se tam táhne přes několik generací. A to je mnohdy kruh, ze kterého je velmi těžké vystoupit. Právě proto, že tyto dlouhodobě traumatizované ženy považují tento vzorec chování za běžný.

ACORUS nabízí svým klientkám tyto služby:

- Odborné sociální poradenství realizované v ambulantní poradně, kde mohou využít odbornou sociálněprávní, právní, psychologickou a psychotherapeutickou pomoc.
- Poskytování právních informací obětem trestných činů, resp. obětem domácího násilí, což je nová služba realizovaná podle zákona o obětech trestných činů, který vstoupil v platnost v roce 2013.
- Krizová lůžka, kde mohou oběti získat okamžitou pomoc, bezpečné ubytování na 5 pracovních dní a v případě potřeby také potravinový balíček.
- Azylový dům, který nabízí obětem domácího násilí možnost bezpečného bydlení na dobu až 1 roku a speciální odbornou pomoc.
- Nonstop linka do azylového domu, kde mohou volající konzultovat situaci s odborníky nebo se jenom objednat na konzultaci.
- Byty následné pomoci navazují na azylový dům, kde mohou bydlet 3 ženy s dětmi po dobu 1–2 let. Byty jsou umístěny v běžné bytové zástavbě.

Můžeme tedy tvrdit, že „spořádaných“ rodin se problém domácího násilí netýká?

To v žádném případě. To je jeden z naprosto nepravdivých a neopodstatněných mýtů, který je o tomto tématu šířen. Záludnost domácího násilí spočívá i v tom, že se vyskytuje průřezově bez ohledu na sociální či materiální status rodiny. Existují i případy, kdy bylo domácí násilí odhaleno právě v těch navenek naprosto „spořádaných“ rodinách, o kterých hovoříte.

Tady třeba stávající oběti nemusí mít jakoukoli negativní zkušenost z dětství a mnohdy také pochází ze zcela harmonických rodin. Jenže absence této zkušenosti jim na druhou stranu brání včas rozpoznat signály rizikového vztahu. Jejich relativní výhodou však je dobré sociální zázemí. A to znamená, že cesta k ukončení násilí je pro ně větší snazší.

Pokud se na téma podíváme prakticky: co má vlastně oběť dělat v případě napadení?

Především zavolat policii. Zde skutečně není prostor pro nějaký sentiment, nějaké udobřování a odpouštění. Oběť musí především pochopit, že je obětí a že násilník bude své jednání opakovat. Policie díky novým zákonům už může i prakticky pomoci a může na místě násilníka až na deset dnů vykázat ze společného obydlí. Během té doby má oběť prostor obrátit se na intervenční centrum. Tam jí pomohou zorientovat se v její situaci a nalézt vhodné řešení. Důležité je také navštívit lékaře a požádat ho o zprávu týkající se aktuálních zranění. Na tyto první kroky pak navazuje další odborná pomoc: právní, sociálněprávní, psychoterapeutická a případně také pedagogická.

Jak tedy problém domácího násilí řešit?

Řešení domácího násilí není jednoduché a není ani rychlé. Důležité je, jak už jsem uvedla, aby se oběť sama rozhodla, že chce situaci řešit. Proces rozhodování však bývá velmi náročný a zdlouhavý. Oběť je pod velkým tlakem, často v závislém postavení a musí překonat vnucenou poslušnost a obrovský strach. V této fázi je důležitá podpora zvenčí a pomoc. Čím déle však setrvává v domácnosti s násilnou osobou, tím větší důsledky to má zejména na děti, které jsou často velmi traumatizované, selhávají ve škole a později i v životě. Čím dříve začne oběť, zpravidla žena, situaci řešit, tím jednodušší je řešení pro ni i pro děti.

Jaké jsou konkrétní možnosti pomoci osobám, které zažívají domácí násilí, případně jaká je úloha jednotlivých subjektů?

Do konkrétního řešení případu vstupuje více subjektů a organizací. Především policie, která řeší tu trestněprávní stránku, ale současně musí přijít i ta pomocná ruka v oblasti sociální. Od toho jsou intervenční centra, organizace specializované na domácí násilí, například náš ACORUS nebo Rosa, a ty mohou nabídnout oběti třeba utajené bydlení. Důležitá je i činnost orgánů sociálněprávní ochrany dětí.

Vraťme se závěrem k prevenci, o které jste hovořila v úvodu. Pokud sama cítím, že něco není v pořádku, jak mám udělat ten pomyslný „první krok“?

Určitě není správné čekat. Jakmile se objeví první příznaky nebo pokud už zažijete nějakou z forem domácího násilí, nečekejte, nestyďte se a vyhledejte odbornou pomoc. Připomínám, že byť drtivou většinu obětí domácího násilí tvoří ženy, mohou tato traumata zažívat také děti a senioři a že do této oblasti spadá i sexuálně motivované násilí. V první fázi kontaktu s odborníky jde především o to poradit se, získat zpět sebedůvěru, získat pocit, že se s tím dá něco dělat. Jen je třeba začít, udělat ten první krok. Pasivní čekání na změnu k ničemu nevede. Aby ve vztahu došlo k reálné pozitivní změně, musel by především sám násilník přijmout skutečnost, že je násilníkem, a musel by mít opravdový zájem na změně svého chování. Je zde na místě srovnání s osobou závislou, alkoholikem, gamblerem, neboť ani tito lidé si nepřipouští, že závislí jsou. Takovíto lidé, stejně jako právě násilníci, nemají náhled na své chování, a proto ani nemají potřebu nic měnit. Onen „první krok“ proto bohužel musí udělat oběť.

změně svého chování. Je zde na místě srovnání s osobou závislou, alkoholikem, gamblerem, neboť ani tito lidé si nepřipouští, že závislí jsou. Takovíto lidé, stejně jako právě násilníci, nemají náhled na své chování, a proto ani nemají potřebu nic měnit. Onen „první krok“ proto bohužel musí udělat oběť.

Vaše poselství závěrem?

V těchto dnech jsem zaregistrovala velkou billboardovou kampaň „Domácí násilí – věc veřejná“. Upřímně bych si přála, abychom si toho byli všichni vědomi a nezavírali před tímto problémem oči. Obětem a ohroženým pak přeji, aby v sobě našli sílu a odvahu udělat ten „první krok“, o kterém jsme v závěru hovořili. Jak naše organizace, tak i naši kolegové, všichni jsme připraveni podat pomocnou ruku.

Děkujeme za rozhovor a přejeme mnoho úspěchů ve vaší činnosti.

Domácí násilí je trestným činem, za který může být pachatel odsouzen až na 8 let.

§ 199 TRESTNÍHO ZÁKONA – TÝRÁNÍ OSOBY ŽIJÍCÍ VE SPOLEČNÉM OBYDLÍ:

Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo páchá-li takový čin po delší dobu.

Na koho se mohu obrátit?

ACORUS

Centrum pro osoby ohrožené domácím násilím

Nonstop linka: 283 892 772

e-mail: info@acorus.cz

www.acorus.cz

www.facebook.com/ACORUS.CZ

ROSA

Centrum pro týrané a osamělé ženy

Komplexní psychosociální, sociálněterapeutická a sociálně-právní pomoc pro ženy – oběti domácího násilí v Informačním a poradenském centru ROSA, azylové ubytování ROSA s utajenou adresou pro ženy – oběti domácího násilí a jejich děti.

SOS linka: 602 246 102 (Po–Pá: 9–18)

tel.: 241 432 466

www.rosa-os.cz, www.stopnasili.cz

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Pomoc obětem trestných činů

Nonstop linka DONA (pro oběti domácího násilí):

251 511 313, tel.: 257 317 110, www.bkb.cz

INTERVENČNÍ CENTRUM PRO PRAHU

– Centrum sociálních služeb Praha (CSSP)

Pomoc obětem domácího násilí na základě spolupráce s Policií ČR v případě vykazání násilné osoby ze společného obydlí nebo na základě žádosti osoby ohrožené domácím násilím.

tel.: 604 231 085

www.intervencnicentrum.cz, www.csspraha.cz

RIAPS (CSSP)

Krizové centrum, nepřetržitá psychoterapeutická pomoc

Pražská linka důvěry – nonstop krizová pomoc:

222 580 697

e-mailové poradenství: linka.duvery@csspraha.cz

poradenství prostřednictvím chatu na adrese:

www.chat-pomoc.cz

CENTRUM KRIZOVÉ INTERVENCE

Zařízení pro psychosociální pomoc lidem v krizi

Nonstop linka: 284 016 666

www.plbohnice.cz